

Keskkonnahoidlike ürituste korraldamise riikliku juhendi ja kirjalike teavitusmaterjalide tutvustus

KLIIMAMINISTEERIUM

Kaasrahastanud
Euroopa Liit

Eesti
tuleviku heaks

acento kestlikud
sündmused

Juhise, kontrollnimekirjade, siltide ja viitade ning heliklippide valmimist kaasrahastati Euroopa Liidu 2021–2027 eelarveperioodi Ühtekuuluvusfondi vahenditest SFOSi projekti nr 2021-2027.2.04.24-0025

„Ringmajanduse teavituste ja koolituste läbiviimine ning lahenduste rakendamine“ raames.

Projekti viib ellu Kliimaministeerium.

Tegevust tehakse projekti kommunikatsiooniplaani „Korduskasutuslahenduste juhendmaterjalid“ tegevusest.

Juhend

KLIIMAMINISTEERIUM

Keskkonnahoidlike ürituste korraldamise riiklik juhend

<https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/rohereform/keskkonnahoidlike-urituste-korraldamise-riiklik-juhis>

REPUBLIC OF ESTONIA
MINISTRY OF CLIMATE

Estonian National Guide for Organizing Environmentally Friendly Events

KLIIMAMINISTEERIUM

Национальное руководство по организации экологически устойчивых мероприятий

Sisukord

Sissejuhatus	3
Üldised põhimõtted	4
1. Materjalid ja ostud	7
2. Transport ja logistika	12
3. Energiakasutus	17
4. Toitlustus ja veekasutus	21
5. Jäätmekäitlus	28
6. Kogukonna ja ümbruskonnaga arvestamine	32
7. Ligipääsetavus	36
8. Kommunikatsioon	40
9. Nõuded ja soovitusel tootlustajale	45

Üldised põhimõtted

Miks on looduse hoidmine tähtis?

Mõelge oma mees-konnaga hoolega läbi, mis tegevusi on looduse hoidmiseks vaja ja kui palju need maksavad.

- + Kus üritus korraldada?
- + Kas seal on olemas prügi-kastid?
- + Kas seal on olemas tualetid?
- + Kas seal on olemas ratta-parkla?
- + Kas sinna saab tulla ühis-transpordiga?
- + Kas seal saab kasutada tuule-energiat ja päikese-energiat?
- + Kas on olemas firma, kes prügi ära viib?

Pange oma mõtted kirja ja arutage neid.

Miks pöörata üritustel tähelepanu keskkonnohoiule?

Alati võib mõelda, et on palju olulisemaid kohti kui üritused, kus keskkonnohoidu arendada, ja alati võiks keegi teine rohkem teha. Aga muutused juhtuvad tegelikult siis, kui igaüks püüab teha midagi paremaks selles valdkonnas, kus ise tegutseb. Üritused on selleks hea koht, sest need on justkui ühiskonna väikesed mudelid, kus inimesed on teatud aja tihedalt koos ning kus nende käitumist mõjutada saame. Seega on need ka kohad, kus katsetada teistsuguseid lähenemisi ja luua uusi trende.

Selleks, et keskkonnohoid oleks osa üritusest, tuleks **sellesse suhtuda nagu ükskõik millisesse muuse ürituskorralduse protsessi osasse**: see tuleks integreerida ürituse tegevus- ja produktsiooniplaani, eelarvesse, kommunikatsiooniplaani jne.

Kui rakendad keskkonnohoidlike põhimõtteid esimest korda, võta selleks rohkem aega kui arvad, et vaja läheb, ja alusta sellega kohe korraldusprotsessi alguses. Alusta laiemalt, seades oma tiimiga paika teile olulised väärtused ja põhimõtted, ning liigu siis järjest detailsemaks.

7. Ligipääsetavus

Ligipääsetavus

Ligi-pääsetav üritus tähendab, et kõik inimesed saavad üritusel võrdset osaleda, ka need, kellel on mõni puue.

Liikumis-puudega inimestele on vajalikud:

- + laiad uksed ja sisse-pääsud,
- + kald-teeed ja käsi-puud,
- + kui võimalik, siis lift või tõstuk,
- + inva-tualetid.

Nägemis-puudega inimestele on vajalikud:

- + punkt-kiri,
- + juht-teeed ja suunavad märgistused maas,
- + kirjeldus-tõlge. (keegi räägib sellest, mida näha on)

Kuulmis-puudega inimestele on vajalikud:

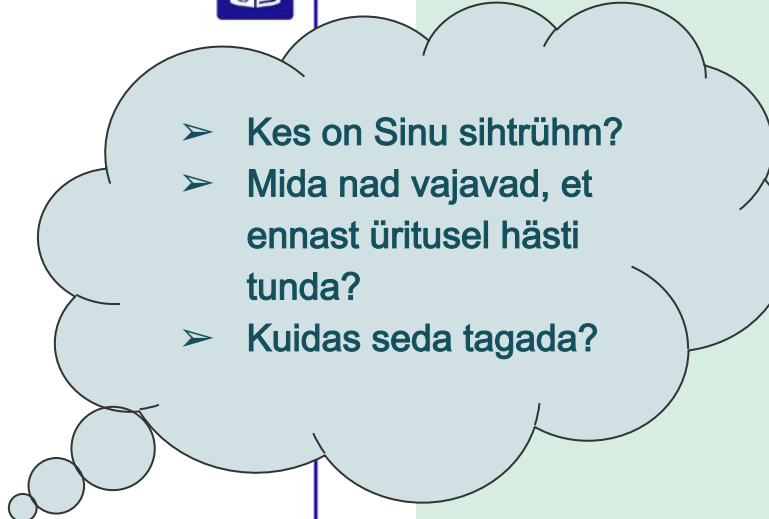
- + viipe-keel,
- + silmus-võimendi, (süsteem, millega inimene saab ühendada oma kuulmis-aparaadi)
- + sub-tiitrid videotel, (räägitav jutt on tekstina ekraani alumises servas)
- + kirjutus-tõlge üritusel. (jutt, mida parajasti räägitakse, ilmub ekraanile tekstina)

Intellekti-puudega inimestele on vajalikud:

- + tekstid lihtsas keeles,
- + aru-saadavad sildid ja viidad.

Ligi-pääsetavus on oluline kõigile, mitte ainult puuetega inimestele. (Näiteks: vanad inimesed, väikesed lapsed.)

Püüa teha oma üritus nii ligi-pääsetavaks kui võimalik!

-
- Kes on Sinu sihtrühm?
 - Mida nad vajavad, et ennast üritusel hästi tunda?
 - Kuidas seda tagada?

Täname koostööpartnereid ja testijaid

- Ligipääsuke.ee - tagasiside ja soovitusel juhendile nägemispuudega inimeste ligipääsetavuse tagamiseks
- Eesti Puuetega Inimeste Koda - tugi juhendi ligipääsetavuse tagamisel
- Vaimupuu MTÜ - lihtsas keeles teksti koostamine ja selle testimine sihtrühmaga
 - Testijad:
 - Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli õpilased
 - Rapla Hooldekeskuse Vahtra Tugikeskuse kliendid.
- Ürituste korraldajad

Milline neist valdkondadest on suurima keskkonnamõjuga üritustel?

MATERJALID JA
OSTUD

TRANSPORT

ENERGIA

TOIT JA JOOK

JÄÄTMEKÄITLUS

MÕJU
TOIMUMISPAIGALE

Peatükkide loogika - kuidas juhendit lugeda?

Üldised põhimõtted

Iga asja tootmisega kaasneb keskkonnamõju. Selle vähendamiseks on kokkuvõttes mõni lihtne reegel.

- 1) Mõttele läbi, mida sinu üritusel päriselt vaja on ja mida mitte.
- 2) Vali asjad, mis peavad kaua vastu, ja kasuta neid korduvalt nii kaua kui võimalik.
- 3) Väldi igasuguseid ühekordse kasutusega asju nii palju kui võimalik.
- 4) Eelista looduslikke materjale ja/või materjale, mida saab lihtsasti ümber töödelda.

Mida targemini mõtled läbi oma ürituse ostud ja materjalid, seda vähem tekib sinu üritusel ka jäätmeid!

Millised materjalid ja tooted on keskkonnahoidlikud?

Eelista **vähem töödeldud, võimalikult vastupidavaid ja looduslikku päritolu** materjale (nt puit, pilliroog), kus on trükivärve, liime, etikette jne kasutatud minimaalselt.

Võimaluse korral väldi plasttooteid. Mõnda liiki plasti saab küll ümber töödelda (PET, PP, LDPE, HDPE), kuid pigem võiks plasti vältida, eriti PVC-d, millest on tihti tehtud bännerid. Kui plasti siiski kasutada, võiks eelistada monomaterjali – selline toode on tehtud ühte liiki plastist – ning pigem värvitut, mis suurendab ümbertöötamise tõenäosust. Üleüldse võiks eelistada monomaterjalist ehk üht liiki materjalist tooteid.

Näide materjalide ja ostude peatükist

Peatükkide loogika - kuidas juhendit lugeda?

Jäätmete liigiti kogumine on Eestis kohustuslik! (Jäätmeseadus, § 31)

Täpsemalt on nõuded sätestatud iga **kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjas**, mille leiad omavalitsuse kodulehelt ja Riigi Teatajast.

Igal üritusel ei pea koguma kõikvõimalikke jäätmeliike, vaid eelkõige tuleks lähtuda sellest, **mis jäätmeid üritusel tekib**. Üldjuhul ei teki ürituste külastajatel näiteks paber- ega tekstiilijäätmeid, seega pole neid vaja neilt koguda. Küll aga tekib pappi tihti produktsioonitiimil ja toitlustajatel, seega nende jaoks peaks konteinerid olema.

Jäätmete sortimisjuhendit, mis esemed mis prügikasti sobivad, saab vaadata [siit](#).

NB! E-sigaretid on elektroonikajäätmed, mida ei tohi visata teiste jäätmete hulka. Eriti kui tegu on pikemalt kestva väliüritusega, on soovitatav luua eraldi kogumiskoht e-sigaretidele, et need ise hiljem jäätmejaama viia või leida partner, kes nende kogumise ja äraviimisega tegeleb.

Jäätmete liigiti kogumiseks soovitatakse kasutada riiklikult väljatöötatud kolmekeelseid jäätmesilte, mille saab alla laadida [siit lehelt](#).

Näide jäätmekäitluse
peatükist

Peatükkide loogika - kuidas juhendit lugeda?

Enne üritust

- + Võimaluse korral vali üritusele selline asukoht, mis juba panustab säästlikku energiatarbimisse.
- + Võimaluse korral kaasa tiimi **inimene, kes oskab koostada ürituse energiatarbe ajalise graafiku**, aitab planeerida energia optimaalset kasutust ja seda üritusel monitoorida.
- + Vaata üle kõik seadmed ja nende **energiaklass**: kas midagi on võimalik energiatõhusamate variantide vastu välja vahetada, kas valgustuses on võimalik kasutada LED-lampe. Esita oma ootused ka tehnikarendi partnerile.
- + Kui on vaja kasutada generaatoreid, mõtle läbi, kuidas seda võimalikult miinimumini viia — näiteks vaiksemal ajal jätta kasutusse **vähem generaatoreid**, osa elektrivajadusest püüda katta püsiühendusega.
- + Mõtle, kas on mingeid energiatarbimiskohti, mida saaks katta **taastuenergia lahendustega**, näiteks päikeseenergia toimivad telefonilaadimisjaamad, kohvimasinad. Siin võivad appi tulla ka toetajad, kes mõne sellise lahendusega ka endale nähtavust saaksid.

Ürituse ajal

- + **Määra vastutaja**, kes jälgib, et kuski pole lekkivaid kraane jne, et tegevusevälisel ajal ei oleks ebavajalikku valgustust, muusikat, sisselülitatud ekraane jne, mis tühjalt energiat kulutavad.
- + Kui üritusel on kasutusel generaatorid, jälgi, millal on energia tippkasutus, **millal saab võimsust vähendada** (jätta sisse näiteks vaid hädavajalikud soojendus- või külmutusseadmed). Ühenda elektritarbijaid ümber nii, et üritusevälisel ajal oleks sisselülitatud seadmed ühendatud püsielektrivõrku ja generaatorid võimaluse korral välja lülitatud.
- + **Monitoori ja dokumenteeri** (nt kirjuta üles) energiakasutus ürituse ajal — kus on võimalikud parenduskohad.

Näide energia peatükist

Peatükkide loogika - kuidas juhendit lugeda?

Hea näide: mida on I Land Soundi festival teinud, et see kohalikele meeldiv oleks:

- + saab soetada kohaliku elaniku festivalipääsme;
- + festivali ajal on tagatud ligipääs ujumisranda, mis asub festivalialal;
- + festival on andnud välja "Eramaa" silte neile kohalikele, kes seda soovivad;
- + talgute korraldamine festivaliala korrastamiseks, mis muul ajal on piirkonnas üldkasutatav ala.

Näide kogukonna ja
ümbruskonna peatükist

Juhendvideod iga peatüki juures

Rohkem infot ürituse üldisest keskkonnahoidlikkuse planeerimisest saab siit [juhendvideost](#) (16 min).

Kõigi keskkonnahoidliku ürituskorralduse valdkondade kohta tehtud juhendvideoid saab vaadata siit [esitusloendist](#) (7 videot).

Rohkem infot ligipääsetavuse kohta saab siit juhendvideost:
[Ligipääsetavus nelja puude näitel](#) (6 min).

SUB

Kõige mahukam peatükk - toitlustus

Korduskasutusnõud ja söögiriistad

Peamised tingimused

- + Nõud ja söögiriistad peavad olema inimese tervisele ohutud, seega peavad neil olema olemas dokumendid, mis **tõendavad nende sobivust toiduga kokkupuuteks** – tõendamise kohustus on nõude pakkujal, olgu selleks siis teenusepakkuja või toitlustaja, kes kasutab oma nõusid.
- + Korduskasutatava nõuna ei lähe arvesse ühekordseks kasutuseks mõeldud plastnõud, mida kasutatakse uuesti. Infot plastnõude ja plastist söögiriistade korduskasutamise sobivuse kohta saab näiteks **vastavusdeklaratsioonilt**. Vastavusdeklaratsiooni kohta saab rohkem infot Põllumajandus- ja Toiduameti lehelt [siit](#) ja Maaelu Teadmuskeskuse lehelt [siit](#).
- + Nõud ja söögiriistad peavad olema realselt korduvalt kasutuses – peale igat üritust peab olema tagatud nende **tagasikorje, pesu ja uuesti kasutusseminek**.
- + Korduskasutatavateks nõudeks loetakse kuju hoidvaid serveerimisvahendeid, nagu kausid, topsid, taldrikud. Siia alla ei lähe salvrätid ja pabertaskud, mistõttu neid võib kasutada. Korduskasutatavad söögiriistad on noad, kahvlid, lusikad, söögipulgad. Siia alla ei lähe joogikõrred, hambatikud.
- + Eraldi on keelatud ühekordsed plastist joogikõrred ja segamispulgad, kuid hea oleks üldse nende kasutamist vältida. Kui neid kasutada, siis eelistada looduslikke ja/või korduskasutatavaid lahendusi (nt pilliroost või metallist kõrred). Ka korduskasutatavate kõrte puhul peab olema tagatud nende tagasikorje, pesu ja korduv kasutamine.

Milline süsteem valida?

- + Alati ei pea kasutama nõude renditeenust, regulaarselt toimuv suurem üritus võib ka nõud endale soetada. Väiksematel üritustel, nagu kohvikutepäevad, saab kasutada koduseid keraamilisi nõusid.

Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) vastavusdeklaratsioon

- + Nõud ja söögiriistad peavad olema inimese tervisele ohutud, seega peavad neil olema olemas dokumendid, mis **tõendavad nende sobivust toiduga kokkupuuteks** – tõendamise kohustus, mille eest tootja vastutab. Tootja peab kasutama oma nõusid.

Vastavusdeklaratsioonid

Teatud materjalirühmadele on kehtestatud täiendavad nõuded ohutuse tagamiseks, mille kohaselt tuleb lisaks nõuetekohasele märgistusele esitada ka vastavusdeklaratsioon (VD). Materjalirühmad, mille puhul esitatakse VD:

- plastid (sh kile ja vahtplast),
- keraamika ning
- regenereeritud tsellulooskile
- aktiivsetel ja intelligentsetel materjalidel ja esemed
- epoksühendeid sisaldavatel materjalidel ja esemed.

Vastavusdeklaratsiooni väljastab TKM valmistaja või EL tolliterritooriumile importija või ühenduses asutatud müüja. Käitleja peab olema suuteline vastavusdeklaratsiooni esitada kõikides turustamisetaappides, kusjuures jaekaubanduses esitatakse VD nõudmisel (välja arvatud toodete üleandmisel tarbijatele). Vastavusdeklaratsiooni õigsuse tõendamiseks peavad olema kättesaadavad ka asjakohased tõendusdokumendid (katseprotokollid või teoreetilised arvutused).

Vastavusdeklaratsioonil ei ole kohustuslik esitada kehtivusaega. VD väljaandja uuendab deklaratsiooni, kui migratsioon muutub tootmises toimunud oluliste muudatuste tulemusena või kui ilmnevad uued teaduslikud andmed.

Eestisse sisse tulevaid (nii EL sisesed, kui ka kolmandatest riikidest) TKM vastavusdeklaratsioone on lubatud esitada järgmistes keeltes:

- eesti;
- inglise.

Selle juures paralleelselt peab VD olema ka sellest huvitatud käitlejatele kergesti arusaadavas keeles. Tõlke korraldab ja selle õigsuse eest vastutab käitleja. Tõlge ei pea olema notariaalselt kinnitatud või tõlgitud vandetõlgi poolt. Siseriiklikult koostatav (st Eesti tootja poolt koostatav) VD peab olema eesti keeles.

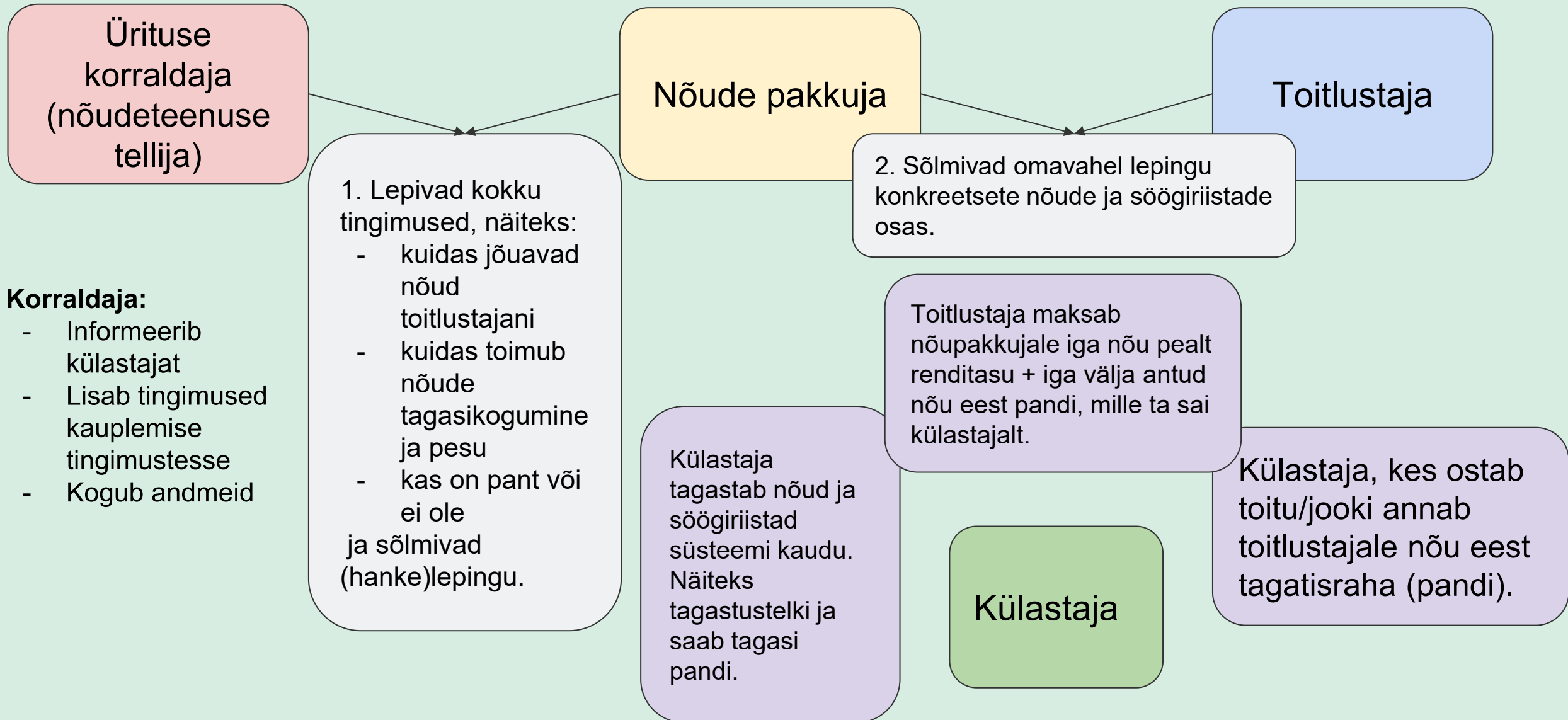
Videoloeng plasti vastavusdeklaratsiooni kohta leitav [Toiduteave.ee](https://toiduteave.ee) lehelt

Vastavusdeklaratsioonid liikide kaupa

õeldud nõud, mida
kirjas, et need on
söögiriistadele.
Toiduameti lehelt [siit](https://pta.agri.ee/ettevotjale-tootjale-ja-turustajale/toidu-tootmine/toidupakendid-ja-materjalid#plast).

<https://pta.agri.ee/ettevotjale-tootjale-ja-turustajale/toidu-tootmine/toidupakendid-ja-materjalid#plast>

Näidis: üks võimalik korduskasutusnõu süsteem, pandiga

NB! Pant tuleb tagastada täpselt samas summas nagu see võeti.

Toetavad materjalid

Kontrollnimekirjad

Sildid ja viidad

Heliklipid

Meie toidud ja joogid serveeritakse **korduskasutatavates nõudes ja söögiriistadega**, et vähendada ühekordsete esemete kasutamist ja jäätmeteket.

Kuidas kasutada?

- Naudi toitu nagu tavaliselt.
- Ära viska nõusid ära!
- Tagasta kasutatud nõud ja söögiriistad selleks ettenähtud kogumispunkti või tagastusjaama.

Miks tagastada?

- Nõud ja söögiriistad pestakse ja kasutatakse uuesti.
- Iga tagastus aitab säästa ressursse.
- Vähem jäätmeid.

Koos loome uue harjumuse.

Aitäh, et korduskasutad ja tagastad!

Kõigil korduskasutusnõudel on olemas dokumendid, mis tõendavad nende sobivust toiduga kokkupuuteks ja ohutust.

Nõude pakkuja on

Pesuteenust osutab

Our food and drinks are served in **reusable dishes and cutlery** to reduce the use of single-use items and minimize waste.

How to use it?

- Enjoy your meal as usual.
- Do not throw the dishes away!
- Return the used dishes and cutlery to the designated return station or collection point.

Why return them?

- The dishes and cutlery will be washed and reused.
- Every return helps save resources.
- Less waste.

Together we create a new habit. Thank you for reusing and returning!

All reusable dishes have documentation confirming their food contact compliance and safety.

The reusable dishware is provided by

Наши блюда и напитки подаются **в многоразовой посуде**, что позволяет сократить использование одноразовых предметов и таким образом уменьшить количество отходов.

Как пользоваться?

- Наслаждайтесь едой как обычно.
- Не выбрасывайте посуду!
- Верните использованную посуду в специальный пункт сбора или возврата.

Зачем возвращать?

- Посуду и столовые приборы вымоют и снова используют.
- Каждый возврат помогает экономить ресурсы.
- Меньше отходов.

Вместе мы создаём новую привычку. Спасибо за повторное использование и возврат!

Вся многоразовая посуда имеет документы, подтверждающие её безопасность и пригодность для контакта с пищевыми продуктами.

Многоразовую посуду предоставляет

INFO KORDUVKASUTATAVATE NÕUDE JA SÖÖGIRIISTADE KOHTA

Info korduvkasutatavate nõude ja söögiriistade kohta.7z | 4.88 MB | 7z

<https://kliimaministeerium.ee/rohereform-kliima/rohereform/keskkonnahoidlike-urituste-korraldamise-riiklik-juhise#info-korduvkasutatav>

Почему мы не используем одноразовую посуду?

На производство одноразовой посуды идет много ценных ресурсов, а при ее использовании образуется много отходов.

Вместо этого мы используем многоразовую посуду и столовые приборы.

Они моются после каждого использования и снова поступают в обращение.

Положительный эффект от этого изменения:

Меньше отходов

Экономим природные ресурсы

Более чистое и экологичное мероприятие

Спасибо, что поддерживаете экологичные решения!

Why don't we use single-use dishes?

Single-use dishes generate a lot of waste and their use wastes valuable resources. Instead, we use reusable dishes and cutlery.

They are washed after each use and returned to circulation.

Positive impact of this change:

Less waste

Less waste of natural resources

Cleaner and more sustainable event

Thank you for supporting environmentally friendly choices!

Miks me ei kasuta ühekordseid nõusid?

Ühekordsetest nõudest tekib palju jäätmeid ja nende kasutus raiskab ressursse.

Selle asemel kasutame korduskasutatavaid nõusid ja söögiriistu.

Need pestakse pärast igit kasutuskorda ja lähevad uuesti ringlusse.

Muudatuse positiivne mõju:

Vähem jäätmeid

Vähem loodusressursside raiskamist

Puhas ja jätkusuutlikum üritus

Aitäh, et toetad keskkonnasõbralikke valikuid!

Joogivesi Drinking Water Питьевая вода

Leia lähim veepunkt ja täida oma korduskasutatav pudel.

Find the nearest water point and refill your reusable bottle.

Найдите ближайший пункт с питьевой водой и наполните свою многоразовую бутылку.

Jäätmete liigiti kogumine Waste Sorting Раздельный сбор отходов

BIO- JA TOIDUJÄÄTMED
BIO WASTE
БИОРАЗЛАГАЕМЫЕ ОТХОДЫ

PLAST- JA METALLPAKEND, JOOGIKARTONG
PLASTIC, METAL & CARTON PACKAGING
ПЛАСТИКОВАЯ И МЕТАЛЛОПЛОЩАДКА УПАКОВКА, ПИТЬЕВЫЙ КАРТОН

SEGAOLMEIJÄÄTMED
MIXED WASTE
СМЕШАННЫЕ БЫТОВЫЕ ОТХОДЫ

PANDIPAKEND
DEPOSIT PACKAGING
ЗАЛОГОВАЯ ТАРА

Kogume jäätmeid liigiti: biojäätmel, pakendid, segaolmeijäätmed ja pandipakendid.

At the event, we sort waste: bio-waste, packaging, mixed waste, and deposit packaging.

На мероприятии мы собираем отходы раздельно: биоотходы, отходы упаковки, смешанные бытовые отходы и залоговую упаковку.

Keskmiselt viskab üks Eesti leibkond aastas ära

63 kg*

söödavat toitu.

See on rahaliselt umbes

290 €

aastas.

Toidu koht on kõhus,
mitte prügikastis!

On average, one Estonian household throws away 63 kg of edible food per year, which, as of 2025, amounts to approximately 290 euros.

Food belongs in the stomach, not in the bin!

В среднем одна семья в Эстонии выбрасывает 63 кг пригодной в пищу еды за год, стоимость которой в ценах 2025 года составляет примерно 290 евро. Еда место в желудке, а не в мусорном ведре!

*<https://kliimaministeerium.ee/toidujäätmel>

Korduskasutusnõude tagastus Reusable Tableware Return Возврат многоразовой посуды

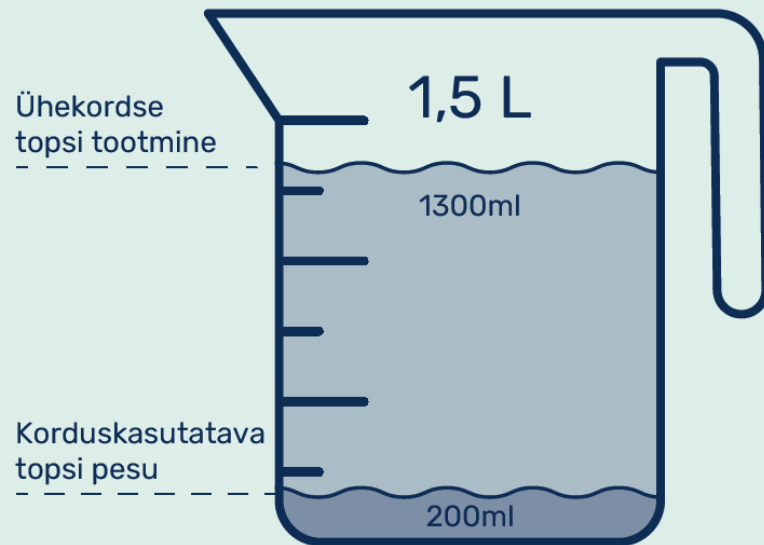

Palun tagasta kasutatud nõud ja söögiriistad tagastuspunkti.

Please return used tableware and cutlery to the return point.

Пожалуйста, возвращайте использованную посуду и столовые приборы в пункт возврата.

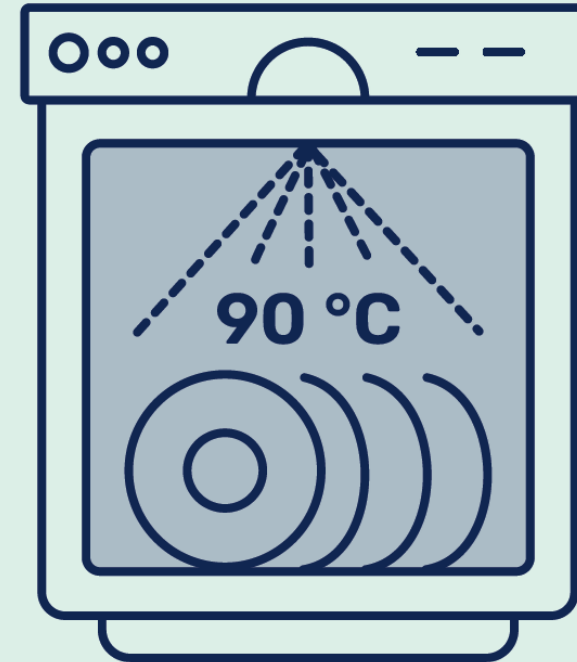
Ühe korduskasutatava topsi pesemiseks kulub keskmiselt 100–200 ml vett, samas kui ühe ühekordse topsi tootmiseks kulub keskmiselt 1,3 liitrit vett.

Washing one reusable cup requires on average 100–200 ml of water, whereas producing one single-use cup requires on average 1.3 liters of water.

Для мытья одного стакана многоразового пользования требуется в среднем 100–200 мл воды, тогда как на производство одного одноразового стаканчика уходит в среднем 1,3 литра воды.

Korduskasutusnõusid ei pesta käsitsi, vaid masinas, kus u 90-kraadine temperatuur tapab kõik haigustekitajad.

Reusable dishes are not washed by hand but in a machine, where a temperature of around 90 degrees Celsius kills all pathogens.

Многоразовую посуду моют не вручную, а в посудомоечной машине, где при температуре около 90 ° C уничтожаются все болезнетворные микроорганизмы.

Täiendav soovitus külastajate informeerimiseks

- teavitus registreerimisevormis ja teavitus e-kirjas

Keskkonnasõnum / Environmental Notice / Экологическое сообщение

EE: Üritusel on kasutusel **korduskasutatavad nõud**. **Jäätmeid kogume liigiti** – palume panna prügi vastavasse konteinerisse. **Soovitame tulla ühistranspordiga** – hoiad loodust ja väldid parkimismuret.

EN: The event uses **reusable dishes**. **Waste is collected separately** – kindly use the correct bin for each type. **We encourage you to use public transport** – it's better for the planet and saves you the trouble of parking.

RU: На мероприятии используется **многоразовая посуда**. **Отходы собираются отдельно** — пожалуйста, используйте соответствующий контейнер для каждого типа. **Рекомендуем приехать на общественном транспорте** – это экологичнее и избавит вас от проблем с парковкой.

Täiendav soovitus külastajate informeerimiseks

- teavitus piletimüügi keskkonnas

XXVIII laulu- ja XXI tantsupidu „Iseoma“ 3.–6. juulil 2025 Tallinnas

06.07 XXVIII laulupeo suurkontsert
lauluväljakul
2025. aastal jätkub meie laulupeo 156-aastane traditsioon ning koorid ja orkestrid Eestist ja kaugemaltki kogunevad 28. korda üldlaulupeole. Traditsiooniliselt toimub üldlaulupeol kaks kontserti: avakontsert, mis järgneb rongkäigule, ja pühapäevane suurkontsert.

Laulupeo suurkontserdi kava avavad pühapäeval, 6. juulil kell 14.00 meie kõlge välksemad peolised – mudilaskoorid. Nende järel tulevad lavale lastekoorid, poiste- ja meeskoorid, naiskoorid, segakoored ning puhkpilli- ja sümfoniaorkestrid. Kokku on kavas 40 erilimelist teost ning kavast leiab nii taaskohtumisi armsaks saanud paladega kui ka rohkelt uudisloomingut.

Ligikaudu seitsmetunnine suurkontsert lõpeb ühendkooride esituses kõlavate traditsiooniliste teostega: Miina Härma „Tuljak“, Peep Sarapiku „Ta lendab mesipuu poole“ ja Gustav Ernesaksa „Mu isamaa on minu arm“.

Sissepääs lauluväljakule avatakse pühapäeval, 6. juulil kell 12.30.

Selleks, et meie laulu- ja tantsupidu saaks peetud võimalikult keskkonnasäästlikult, oleme tänulikud, kui järgite peo lähenedes meie keskkonnanäidete nõuandeid ja soovitusi. Suured muutused saavad alguse väikestest asjadest.

Ja veel: laulupeo kontsert on ennekõike kontsert. On öeldud, et sel hetkel, mil lavalt tuleb lummab publikut, kaob piir ning esinejad ja publik saavad üheks. Selliste hetkede nimel palume vältida teoste esitamise ajal publikualal ringi liikumist ja rääkimist. Tänu!

Selleks, et meie pidu saaks peetud võimalikult keskkonnasäästlikult palume sul järgida keskkonnanäidete nõuandeid ja soovitusi. Suured muutused saavad alguse väikestest asjadest. (kohandatud XXVIII laulupeo tekstist)

- lisatasu maksmise võimalus

Soovitame luua võimaluse lisatasu maksmiseks, et toetada keskkonnategevusi.

Taolised algatused aitavad festivali külastajatel tunda, et nad panustavad.

Samas – kui lisatasu maksmise võimalust pakutakse, tuleb kindlasti selgelt ja arusaadavalt selgitada, milleks see on ja miks see oluline on.

Näide kuidas külastajaid veel kaasata <https://enviral.co.uk/festival-sustainability/>

Kontrollnimekirjad

- Nimekirjad erinevat tüüpi üritustele:
 - Festival
 - Kontsert, etendus, muu etteaste/show
 - Koolitus, seminar, õpituba
 - Laad, turg, mess
 - Matk, retk, ekskursioon, liikuv sündmus
 - Näitus, installatsioon
 - Spordisündmus
 - Ligipääsetavus
 - Toitlustajad

Kontrollnimekiri 0/124 completed

Ürituse tüüp: festival ehk suurüritus, mis koosneb korraga mitmest erinevat tüüpi üritusest nagu etendus või kontsert, laad või turg, tuur või matk, näitused või muud. Toimumispaik on üldjuhul kombinatsioon ajutistest ja püsivatest toimumispaikadest

Iga üritus on mõnevõrra erinev, seetõttu vaata esimese sammuna kogu nimekiri üle ning eemaldada kõik ülesanded, mis korraldatavale üritusele ei kohaldu ja lisa tegevused, mis ürituse spetsiifikast tulenevalt on kindlasti vajalikud.

✓ Tähtaeg Ülesanne

PLANEERIMIS- JA ETTEVALMISTUSETAPP ENNE ÜRITUST

	MATERJALID JA OSTUD
☐	Kokku lepitud, kes materjalide, ostude ning nende keskkonnahoidliku kasutamise eest vastutab
☐	Olemas selge ülevaade, kas ja millised vahendid ja materjalid on ürituse elluviimiseks sinul / su organisatsioonil juba olemas
☐	Olemas selge ülevaade, mis vahendid ja materjalid (sh sildid, viidad, infokandjad, kaelapaelad tiimile jne) on ürituse elluviimiseks toimumispaigal pakkuda
☐	Kokkulepped kohapealsete vahendite, materjalide kasutamiseks ning nende kättesaamiseks
☐	Arvutatud välja, kas, kui palju ja millist (ennekõike) korduskasutatavat inventari ning materjale on tarvis juurde tellida
☐	Välja selgitatud, millised oleks ühekordse kasutusega materjalid ja inventar ning kuidas saab neid asendada korduskasutatavate lahendusega
☐	Täiendav inventar ja materjalid tellitud, logistika planeeritud
☐	Kauplejatele, toitlustajatele ning partneritele koostatud keskkonnahoidlikkuse juhend koos nimekirjaga materjalidest ning inventarist, mida võib kasutada ja mida mitte (sh reklaammaterjalide ja tootenäidiste jagamine)
☐	Loodud protsess, mis tagab, et kauplejad allkirjastavad/nõustuvad ka keskkonnahoidlikkuse juhendiga (nt nõue

Kontrollnimekirjad

Viis olulisimat põhimõtet kontrollnimekirjade kasutamiseks!

- a. Kontrollnimekirjad muudavad juhendi sisu konkreetseteks väiksemateks ülesanneteks
- b. Loodud nimekirjad on võimalikult universaalsed, aga pole “üks lahendus kõigile”!
Alustuseks alati loe ja kohanda - eemalda üleliigne, vajadusel lisa ürituse spetsiifiline
- c. Eri tüüpi ürituste nimekirjad erinevad sõltuvalt sellest, kas üritust korraldatakse ajutiselt või püsivalt selleks otstarbeks kasutatavas toimumispaigas
NB! Vajadusel kaasa ligipääsetavuse spetsialist
- d. Struktuur ja loogika järgivad juhendi kategooriaid ja teemasid
- e. Enne | Ajal | Pärast

Küsimused

- Allergeenid:
 - juhised teabe esitamise kohta leitav <https://toiduteave.ee/margistamine/allergeenid/>
- Rohevabatahtlikud:
 - juhised kuidas kaasata vabatahtlike leiate siit <https://vabatahtlikud.ee/organisatsioonile/juhendmaterjalid/> , see link on ka juhendis olemas
 - plaanis luua digiakadeemiasse veebipõhine koolitus, mis kajastab ka vabatahtlike teemat
- Korduskasutusnõud:
 - Mida teha väikeste üritustega, kui suured teenusepakkujad ei taha näiteks maapiirkonda tulla?
 - Väikestel üritustel on kasutatud koolide, uuskasutuskeskuste või rahvamajadest nõude rentimist ja pesemist näiteks koolimajades.
 - Väikesel üritusel võib teha ka üleskutse, et külastaja tuleks oma nõudega. Sel juhul on oluline läbi mängida ja toitlustajatega kinnitada kogu külastaja teekond.
 - Panditasu - tuleb tagastada täpselt samas summas nagu see võeti.
 - Kui pandile on lisatud teenus- või käitlustasu, mida külastaja tagasi ei saa, peab ka see olema pandisummast selgelt eristatud.
 - Käitlustasu võib motiveerida külastajat kasutama oma nõudsid üritusel mitu korda.
 - Teenus- või käitlustasule rakendub käibemaks.
 - Soovitus võtta ühendust teiste korraldajatega (N: Viljandi Folk, Tallinna linn) ja teenusepakkujatega.
 - Kellel on õigus kontrollida kas toitlustaja ka tegelikult kasutab korduskasutusnõudisid korduvalt?
 - Avalike üritusi võivad kontrollida Keskkonnaamet ja kohaliku omavalitsuse ametnikud.
 - Ürituse korraldaja peab tagama, et kõikidele nõudele, mis on kasutusel, on olemas ka pesuteenus.
 - Soovitame teavitada Keskkonnaametit kui tuvastate rikkumisi.
- Kommunikatsioon külastajale:
 - enne, ajal ja pärast
 - näiteks info, et ka söögiriistad on korduskasutatavad - seda infot peaks edastama nii korraldaja kui ka toitlustaja
 - loodud sildid on kooskõlas riiklike jäätmete kogumise siltidega

Sellisele üritusele,
kus hoitakse loodust
ja mis on kõigile ligipääsetav,
tuleb rohkem rõõmsaid inimesi.

Tähelepanekud juhendi ja materjalide kohta on oodatud: Karen.Silts@kliimaministerium.ee